

S FILÍPKEM ZA OHEBNÝM JAZÝČKEM

Rozvojový program Podpory logopedické prevence v předškolním vzdělávání v roce 2015
(Únor – červen)

Průpravná cvičení pro správný vývoj hlásek (Příloha k ŠVP a TVP na všech třídách MŠ)

Datum: 21. 1. 2015

Zpracovala: Mgr. Jedináková Lucie

Charakteristika a cíle integrovaného bloku: Věnujeme náležitou pozornost a péči správné výslovnosti a výraznosti řeči, usilujeme o to, aby většina dětí dosáhla před vstupem do základní školy správné výslovnosti všech hlásek. Smyslem projektu je dosáhnout cílů, které vycházejí z RVP. Snažíme se o rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností, rozvoj komunikativních dovedností a kultivovaného projevu. Systematické začleňování primární logopedické prevence do každodenní pedagogické práce s dětmi v mateřské škole. Učitelky si na své třídě vybudují jazykové koutky - „Centra“. Pedagogové připraví prostředí tak, aby nalézalo možnost práce s grafickými listy, deskovými hrami, logopedickými kartičkami, pexesem, knihami, atd. V tomto centru budou děti spontánně a pravidelně využívat motivační nabídku pedagogů. Toto „Centrum“ bude viditelně označené a pojmenované. Záměrem těchto jazykových koutků je během celého dne nabízet dětem aktivity, které podpoří rozvoj řečových dovedností.

Očekávané výstupy:

- správně vyslovuje, ovládá dech, tempo i intonaci řeči
- domluví se slovy i gesty, improvizuje
- porozumí slyšenému (zachytí hlavní myšlenku příběhu, sleduje děj a zopakuje jej ve správných větách)
- sluchově rozlišuje začáteční a koncové slabiky a hlásky ve slovech

Předpokládaný časový rozsah: Aktivity jsou zařazovány průběžně, dle konkrétních okolností. V dopoledních i odpoledních hodinách, při spontánních činnostech, v době relaxace. Jedná se o projekt dlouhodobý.

Věková skupina: 3 – 7 let

Úvod: Slyší-li dítě kolem sebe laskavou řeč klidně a správně vyslovovanou, má příznivé vyhlídky na úspěšné zvládnutí dobré řeči, i když bude zpočátku některé obtížné hlásky nebo souhláskové shluky vynechávat nebo nahrazovat jinými významotvornými fonémy. Hlásky lidské řeči nevznikají najednou. Vyrábají postupně v přímé závislosti na psychomotorickém vývoji jedince. Řeč je dovednost, která je sice vrozená, ale je zcela závislá na učení a výchově. Nenajde-li dítě ve svém nejbližším okolí podporu a pochopení, vývoj jeho řeči se začne více či méně opožďovat. Za vývoj řeči u dětí je plně odpovědná rodina a je jen záležitostí rodičů, zda budou o ni pečovat nebo ne.

Inspirace pro praxi: artikulační cvičení, dechová cvičení, fonační cvičení, sluchová a rytmická cvičení.

Nejpohyblivějším a prakticky nejdůležitějším orgánem řeči jako motorického výkonu je jazyk. Při tvoření samohlásek (a, e, i, o, u) se pohybuje celý, při souhláskách se pohybuje jen některá jeho část, zejména hrot, pak hřbet, kořen a okraje. Je nutné, aby s ním děti uměly zacházet, neboť každá hláska vyžaduje jiné postavení jazyka a také rtů. Upevňujeme tedy orientaci jazyka v ústech, abychom předcházeli patlavosti u dětí.

Stručný popis vývoje artikulace v závislosti na věku dítěte

Věk	Rozvoj slovní zásoby	Vývoj výslovnosti
do 1 roku	Dítě rozumí jednoduchým pokynům a začíná opakovat jednoduchá slova, která slyší	M B P A E I O U D T N J
do 2,5 let	Tvoří jednoduché věty, od 2 let se ptá "co to je", rozlišuje svou slovní zásobu.	K G H CH V F OU AU
do 3,5 let	Mluví ve větách, začíná si osvojovat gramatickou stavbu vět, ptá se "proč", rozšiřuje dále slovní zásobu. Začíná se tvořit verbální (slovní) paměť.	Zvládá N D T L (i artikulačně) Bě Pě Mě Vě
do 4,5 let	Dokončuje se gramatická stavba vět, dítě již chápe děj a umí ho vyprávět.	Ň Ď ť Vyvíjí se Č Š Ž
do 6,5 let	Dítě chápe složité děje, má již velkou slovní zásobu, gramaticky zvládá jednoduchá souvětí.	C S Z R Ř kombinace ČŠŽ a CSZ

Cviky mluvidel pro děti 3 - 4leté:

- foukáme na peříčko, na papírek, na pinpongový míč, na větrník
- lehce skousneme ret a děláme letadlo vvvvvvvv
- mlaskáme a pevně přitom svíráme a opět rozevíráme rty
- pískání
- dýcháme na ruce (ch, ch, ch)
- sova houká: hú, hú, hú
- otevřeme ústa jako u pana doktora Á, Á, Á, Á, Á

- uděláme ze rtů kolečko a vyslovujeme Ó, Ó, Ó, Ó, Ó
- našpulíme rty jako kapřík Ú, Ú, Ú, Ú
- smějeme se a pištíme jako myš Í, Í, Í, Í, Í
- smějeme se a mečíme MÉ, MÉ, MÉ
- smějeme se a trochu se divíme JÉ, JÉ, JÉ
- pusinka – pošleme ji mamince
- zuby k sobě, našpulíme rty a voláme na kočičku či, či, či, či
- zuby k sobě, našpulit rty a děláme vláček š, š, š, š, š
- pohyb jazyka dopředu a dozadu, z pusy ven a zpět – „čertík“ bl, bl, bl, bl
- pohyb jazyka z levého koutku do pravého a zpět – „zvoneček“
- pohyb jazyka do kruhu a olíznout si rty – „mlsná kočička“
- kloktání
- jazykem dosahujeme na nos, na bradu, olizujeme zuby, děláme bouličky ve tvářích
- pevně svíráme rty a vyslovujeme P B M
- kuřátko PÍ, PÍ, PÍ PÍ

Cviky mluvidel pro děti 5 - 7leté:

- ústa jsou otevřená, špičkou jazyka ťukáme za horními zuby – „datel“, „kladívko“
- ústa jsou otevřená, špička jazyka se střídavě opírá za horní nebo dolní zuby – „na vojáčka“
- jazyk pochoduje nejdříve pomalu a postupně rychleji
- jazyk plácá shora dolů a přitom zpíváme: la, la, la, la
- jazyk si hraje na bagr (špička jazyka odstraňuje kousek papírku, který připevníme za horní nebo dolní řezáky)
- střílíme z pušky: špička jazyka ťuká za horními zuby a vyslovujeme ta, ta, ta, ta
- traktor jede z kopečka: opět ťukáme za horními zuby ddd, ddd, ddd
- zuby na sebe, hodně našpulit rty či, či, či, vláček š, š, š, š, čmelák žžžžžžž
- zuby na sebe, široký úsměv a syčíme jako had sss, sss, sss
- bzučíme jako moucha zzz, zzz, zzz
- zvonek cinká cin, cin, cin,
- vibrace volných, k sobě přiložených rtů při výdechu frkáme jako „koník“
- držet horní zuby proti dolnímu rtu a foukat jako vítr: fi, fi, fi
- nafouknout obě tváře a pouštět vzduch po troškách ven přes pevný závěr: mašinka se rozjíždí a

pomalou zvyšuje rychlost

- zvednout okraje jazyka nahoru (udělej mističku, ruličku)
- střídání širokého úsměvu a našpulených rtů: „na klauna“
- přitisknout jazyk na horní patro a mlaskáme (kluše koník)
- předkus, skus, vysouvání čelisti: zvířátka v ZOO

Cviky provádíme pravidelně i několikrát za den. Všechny cviky vyzkoušíme nejdříve na sobě, aby dítě mělo správný vzor!

Dechová cvičení:

- správný nádech nosem a výdech ústy
- správné držení těla
- prodloužený nádech nosem: přivoníme ke květině
- rychlé otvírání a zavírání úst (ryba)
- výdech spojený s vyslovením: „vlak houká – hūūūūū“, telefon volá – halóóóó
- usměrňování výdechového proudu: hra na flétnu, foukání do lehkých předmětů (nafukovací balónek, chomáček vaty, peříčko, na ruku, do bublifuku)
- výdech s vyslovením dvou i více slov: máme míče, máme malé míče, máme malé červené míče

Fonační cvičení:

- děti vytváří zvuky, které napodobují stroje, zvířata i mluvenou řeč (vlak houká, trubení auta, zvířecí zvuky)

Rytmická cvičení:

- různé hry: „Kdo je to?“ (učitelka ukazuje na děti a ostatní rytmezují jeho jméno)
„Co máme na těle?“ (učitelka ukazuje na části těla děti je pojmenovávají a rytmezují)
„Na ozvěnu“ (učitelka předříkává a děti opakují)
„Co je malé, co je velké?“ (učitelka – Jana.....děti – Janička)

Sluchová cvičení:

- „Co jste děti slyšely?“ (zaťukání prstem na stůl, zakašláni, zasyčení, zapískání, zaťukání na okno, mlaskání, trhání papíru, pískání...)
- „Odkud zvuk vychází?“ (děti určují směr, odkud zvuk slyšely)
- sluchové pexeso
- „Hádej, co mám v krabičce?“ (hrách, kuličky...)
- „Na jména“ (děti zavřou oči, až uslyší své jméno, tak je otevřou)
- „Ptáčku jak zpíváš?“, „Na kukačku“
- rozvíjení fonematického sluchu: „Kouzelný sáček“ (děti vybírají obrázky s určitou hláskou)
- „Na listonoše“ (dítě dostane obálku s obrázky a určují, kterou hláskou začínají)

Mezi očekávané kompetence dítěte na konci jeho předškolního období patří **správná výslovnost**. Proto v předškolním vzdělávání nabízíme **průběžně dostatek artikulačních, řečových a sluchových činností**, které správnou výslovnost dítěte příznivě ovlivňují. Mnoho dětí se naučí vyslovovat pěkně samo, jen odposloucháváním a odezíráním řeči osob z nejbližšího okolí. Mějme trvale na paměti, že řeč je nesmírně složitá a křehká dovednost, která potřebuje ke svému rozvíjení pohodu a vnitřní uvolnění. Čím více je dítě při svých projevech spokojenější, tím přirozenější bude jeho řeč a postupně i výslovnost hlásek v izolaci i ve spojení.

Literatura:

Dana Kutálková: *Logopedická prevence*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-115-0

František Synek: *Hlasy a hlásky*. Praha: ArchArt, 1995. ISBN 80-901500-6-3

František Synek: *Říkáme si s dětmi*. Praha: ArchArt, 1995. ISBN 80-901500-0-4

<http://www.rvp.cz>